

PRZEŁOŻENIE (55) *sb n*

-enie (53), -enie (2).

Pierwsze i drugie e oraz o jasne, w końcowym e wahania.

sg *N* przełożenie (19); -e (1), -(e) (18). ◇ *G* przełożeniã (25). ◇ *D* przełożeniu (2). ◇ *A* przełożeniẽ (4); -é (1), -(e) (3). ◇ *I* przełożeniẽm (4); -ém (1), -em (1) *SarnStat* (1:1), -(e)m (2). ◇ [*L* przełożeniu.] ◇ *pl* *A* przełożeniã (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVIII w. s.v. przełożyć.

I. Rzeczownik od „przełożyć” (33) :

1. *Przetłumaczenie na inny język; interpretatio, translatio* *Mqcz* (13) : Tenże Teodectus doradził krolowi aby do Biłkupa żydowłkiego piłał żeby on kniemu żydy w ich mowie y w greckim vczone połłał ktorzyby ktemu przełożeniu doftateczni byli *BielŻyw* 112; Methaphora, μεταφορα Latine translatio, Przełożenie. *Mqcz* 219b.

przełożenie czego (8): Ku przełożeniu zakonu ktoregoż żadałz połłałem ftarczow z każde^{go} pokolenia fześć *BielŻyw* 113; (*nagl*) Przełożenie Státutu. (-) POzwałamy/ áby Vrodzony Ian Herbórt z Fulfztyná/ [...] ták iáko iuż poczał/ Státut ná polłkiẽ przełożył *SarnStat* 59, 57, 59. Cf »przełożenie ksiąg«, »przełożenie tekstu«.

przełożenie z czego [= z tekstu] (1): Praca/ ácz nie méy głowy/ tylko przełożeniẽ/ Lecz z wielkiego człowieka piłmá/ w zacný ceniẽ. *GosłCast* 10.

przełożenie z jakiego na jakie (1): NA przełożeniẽ Státutu z łacinfłkiẽgo ná polłkiẽ/ y ná zgadzániẽ y znalfzániẽ włzytkich ftátutów/ deputuiem páná Lubelfłkiẽgo *SarnStat* 57 [*idem*] [*Konst* 1563/20 (*Linde* s.v. *przełożyć*)].

W charakterystycznych połączeniach: przełożenie praw, statutu (2), zakonu.

Wyrażenia: »przełożenie na [jaki] język« (4): Translatio vel tralatio Niefienie/ Przełádzienie/ też przełożenie ná ynłzy yęzyk *Mqcz* 124c; PRZEŁOZENIE PRAW ná polłki yęzyk. *SarnStat* 59. Cf »przełożenie z jednego języka na drugi«.

»przełożenie z jednego (*a. [jakiego]*) języka na drugi (*a. [jaki]*)« (2): *FalZioł* +2; Interpretatio, Wykład/ tłumáczienie/ przełożenie z yednego yęzyká ná drugi. *Mqcz* 172d.

»przełożenie ksiąg« (2): Vmył then moy przełożenia thy(ch) ksiąg lekarzkich z łacinfłkiẽgo ięzyka ná polłki [...] dwie ofoblywy przyczyny k temu przywiódy. *FalZioł* +2; Y owłzem y do przełożenia drugich ksiąg twoich/ offiárowálem pracę moię (temuż) zacnemu Krolowi *ModrzBazBud* ¶6.

»niewłásne [= *niewłaściwe*] przełożenie« (1): niewiem czemu ftárzy nie ktorzy *praefens*, čás ninieyłzy łobie nád infłzy vlubili: dla nie włáfnego też przełożenia textu Hebrejłkiẽgo *fum qui fum*, iefłtem ktorym iefł *CzechEp* 67.

»przełożenie tekstu« (2): nád włáfnẽ á iáfnẽ przełożenie fáfnego textu Bibliiey/ ilełmy iedno mogli pilniechmy fiẽ ftáráli/ iákoby ku práwemu włzytkich rzeczy zrozumieniu nic nie vbyłó *BibRadz* *5v; *CzechEp* 67.

»włásne [= *właściwe*] przełożenie« (1): *BibRadz* *5v cf »przełożenie tekstu«.

2. *Przedstawienie, ukazanie, danie pod rozwagę, do zastanowienia się; propositio* *JanStat* [*w tym: czego* (9)] (10) : Przełożenie rzeczy piwłze tey to Komediẽy. *BielKom* nłb 5; W tym płalmie

obaczmy. I. Przełożenie modlitwy ku wyfluchánu/ bo gdzye Pan wyfluchác nie raczy/ iuż tám zginienie. *LubPs G3 marg*; A tak tu ma nadobney rzeczy przełożenie/ iż prożne iest vfanie w kfiążętoch fwiátá á w fyniech ludzkich *LubPs ffv, F2 marg, H3 marg, N3v marg*; Pierwfeze [*Kredo*] wczyniono/ dla krotkiego wiary Chrześcijánfkiey zámknienia y przełożenia. *LatHar 375, 315*; Do którego Sądu Naiwysfżego Niemieckiego Zamku názfego Krákwofkiego: y do Wóytá názfego [...] będzie wolno [...] od wfzytkich Sędzi [...] áppellowác/ odzywác/ y przed nimi kończyć y dokonywác fwéy áppelláciiey/ przez profté przełożenia rzeczy fwéy *SarnStat 956*.

Szereg: »przełożenie, [lub] propozycyja« (1): Protasis – Przełożenie. propofiká [*lege*: propozycyja]. *Calep [865]b*; [PRzełożeniu pirwífzemu lub propoficij pirwífzey przyganić nielza *BudUrząd 94v*].

3. *Postawienie wyżej, wysoka (a. wyższa) ocena [kogo]* (2) : A tak nielza iedno vmnie muflá być wwielkiei powadze ci wfyfcy/ ktorzy fie kocháią wtobie á wmei myfli iest bárzo wtwierdzone to przełożenie ich *RejPs 207*.

przełożenie nad kogo (1): Więc mężoboyce y buntowniká/ y wierutnego łotrá Bárábafzá/ nád IEzufá miłego przełożenie. *LatHar 317*.

4. *Danie zwierzchności, uczynienie zwierzchnikiem [kogo nad kim]* (1) : Skąd iáwnie fie pokázuie że to przodkowanie iednego Bífkupá nád infzemi od Apoftółow/ áni od Páná Kryftufá niema fwego poczátku. (–) Y owfzem fie ftąd pokázuie/ że to przełożenie iednego nád drugim y z poftánowienia Páná Chriftufowego/ y Apoftółow iego/ y ze zwyczáiu kościelnego ma początek. *WujJud 155v*.

5. *Odłożenie na późniejszy termin; dilatio JanStat* (5) : Dzyećiom pozwánym co lat nie máią ma fąd przełożyć do lat/ ktorem przełożeniem dzyeći gdy przydą ku látom/ tedy żadną dawnością ftronie zniknąć nie mogą *UstPraw H3*; A Sędzia z Podfędkiem poczętych Roków przekládác nie máią/ pod winą ftá grzywien. O którą ftronie/ któraby fie tym przełożeniem wciążona bydz czułá/ wolno będzie pozwác/ y o nią czynić *SarnStat 735 [idem: przełożeniem] 737*.

przełożenie czego (2): á od przełożenia Roku prawdziwą niemocą/ y od káfłowánia zapifu nie więcéy/ iedno grofz zá pámiętné y zá piśmo áby bráli *SarnStat 819, 738*.

6. *Wyrażenie: bibol. »chleb przełożenia« = chleb ofiarny* (2) : á położycie ten ftoł przed zaftoną álbo kortyną domu świętego fwiętych ná połnocy. Ná ten ftoł ma być kładzyon chleb przełożenia [*panes propositionis Vulg Ex 25/30*] (to iest fwięty) przed oblicznością moią. *BielKron 33, 35v*.

II. *Rzeczownik od „przełożyć się”: przejedzenie się* (1) : Ale iż rozmáithe przyczyny przypadáią/ ktore człowiekowi z báczności miarę biorą/ iż pod czás przeleie/ álbo przełoży miárkę: s ktorego przełożenia/ roftą zbytnie wilkości krew pfuiące *SienLek 45*.

III. W funkcji podstawowej (21) :

1. *Status społeczny; conditio, eminentia, praeeminentia JanStat* (13) :

W połączeniach szeregowych (9): [*obiecujemy*] iż od tego czáfu y ná potym żadného poddáného królefstwá názfego/ któregokolwiek doftoiieństwá/ przełożenia/ ftanu/ y ftopniá będzie/ dóbr dziedzicznych nie będziemy brác *SarnStat 66 [idem 886]*; A ten Státut ná ofoby któregokolwiek ftanu y záwołánia y przełożenia ściągamy: á zwálczá ná Stárofty *SarnStat 946, 135, 194, 451, 662, 886, 891, 935*; [Nie mowili [*apostołowie*] o przełożeniu/ nie mowili o máiętności/ o budowánium/ o

żenie/ Ale co mowili/ o mocnych vczynkoch/ á wielkich/ á dziwnych ísprawach bożych *ErazmJęzyk* Kk3 (*Linde s.v. przełożyć*)].

Szereg: »stan, (i) przełożenie« = *status et (vel) conditio JanStat* [szyk 3:1] (4): A dluzniczi lyvbo wkroleííki lubo wmoldawíki zyemy byliby ktorego kolwyek ítanv. y przelozenya. mayą dlugi [...] placicz. *MetrKor* 40/818; MAieístat Królewíki Dekretem íwym/ [...] ná wieczné czáfy wízyítkim wobec/ ták Prokuratoróm/ íáko téż innym ósobóm którégokolwiek ítanu y przełożenia íą/ rofkázác y pohámowác raczył *SarnStat* 713 [*idem*] 750, 1112. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

2. Tekst przetłumaczony, przekład (6) :

przełożenie czyje [w tym: *G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): *BibRadz* *4v; moje przełożenie y wykład [*ksiądz Powodowski*]/ ácz nieznácźnie miánuiąc/ wízákże znácźnie gáni odrzuczáiąc iy *CzechEp* 267.

W połączeniu z nazwą języka przekładu (2): Czterzei Euangeliíctowie íwieći, MATTHEVSZ, MAREK, LVKASZ, I IAN, Z Greckiego íęzyka na Polski przelozeni, i wykładem krotkiem obiasnieni. Wczym wízyítkim dokládáno íię/ Lacińíkiégó/ i nakilka ínfzych íęzykow przełożeniá *MurzNT kt*, s. 166 marg.

Wyrażenie: »przełożenie słow(a)« [szyk 1:1] (2): Dla czego téż oto/ miedzy námi Polaki/ y láćinniki ítárymi y grubymi/ íż íie ták to przełożenie íłowá greckiego/ Logos/ było ípoípolitowáło/ przetoż íie rzecz włádna bylá zatrudniá *CzechRozm* 25; *CzechEp* 157.

Szereg: »przełożenie i wykład« [szyk 1:1] [szyk 1:1] (2): Nie mniej zły íeíł *fol.* 96. y tych íłow Dawidowych [...] wykład y przełożenie *CzechEp* 157, 267.

3. Władza (1) :

Szereg: »państvo i przełożenie« (1): Ale mily Iezus [...] rzekl k nim: Krolowie panuią nad tymi ktoré pod íobą maią/ vkazuiątz motz nad nimi íwégó pańíłwa íy przełożeniá/ ale wy nie tako/ tzuíś mácie działatz. *OpecŻyw* 95.

4. *Strop, płaszczyzna oddzielająca kondygnacje budowli* (1) : Interceptale, prząntr vel przelozenye myelczuchowe, aut in cista *BartBydg* 75b.

Synonimy: **I.1.** przetłumaczenie; **2.** pokazanie; **4.** mianowanie, naznaczenie, nominacyja, nominowanie, powołanie; **III.1.** kondycyja, postanowienie, stan; **4.** piętr, piętro, przętr, przętro, taflowanie.

Cf **PRZEŁOŻYĆ, PRZEŁOŻYĆ SIĘ**